

Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny

Dočasné sídlo: Kadnárova 4, 831 52 Bratislava

web: <http://saus.yw.sk>; email: janpapuga@gmail.com

Mgr. Marek Maďarič
Minister kultúry

Ministerstvo kultúry
Slovenskej republiky
Námestie SNP 33
851 07 Bratislava

V Bratislave dňa 21. 8. 2014

VEC

Podnet na aktualizáciu kodifikácie spisovného slovenského jazyka

Vážený pán minister,

Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny si dovoľuje obrátiť sa na Vás vo veci aktualizácie kodifikácie spisovného slovenského jazyka. Naša organizácia je združením učiteľov slovenského jazyka a literatúry (ďalej SJJ), ktorí sa denne stretávajú so slovenčinou nielen v teoretickej rovine, ale predovšetkým pri vytváraní a rozvíjaní komunikačných kompetencií žiakov prostredníctvom vyučovacích hodín na rôznych stupňoch vzdelávania podľa príslušných pedagogických dokumentov (štátny vzdelávací program).

Na základe našich skúseností z vyučovania, z kontroly slohových prác žiakov, z analýz ústnych prejavov žiakov sa domnievame, že nastal čas aktualizovať súčasne platnú kodifikáciu, opísanú v Pravidlách slovenského pravopisu (2000), už v reedícii tejto základnej kodifikačnej príručky, o príprave ktorej sme sa dozvedeli. Veríme, že nepôjde len o „kozmetické“ zmeny, ale o inováciu, ktorej výsledkom nebudú kodifikované zastarané jazykové prostriedky nezodpovedajúce komunikačnej praxi.

Vo vyučovaní sa neustále stretávame s jazykovými javmi, ktoré sa nedajú lingvisticky zdôvodniť, keďže v úze fungujú inak, ako ich opisuje aktuálna kodifikácia. Máme na mysli napríklad rozširujúce sa dvojtvary (napr. spis. *v kanáli* popri *v kanále* v úze); potrebu rozšírenia používania subštandardných slov, resp. toleranciu v ich používaní (napr. *bielizeň* popri *prádlo* v úze); absenciu kodifikačného opisu neologizmov súvisiacich s komunikačnými technológiami (napr. *chatovať/četovať, zdieľať, online*) a iné jazykové javy.

Domnievame sa, že v kodifikácii sa dlhodobo presadzuje konzervatívny prístup, ktorý nevystihuje stav súčasného jazyka, jeho flexibilitu a dynamiku, čím sa vytvára „umelý“ jazyk, ktorý užívatelia nerešpektujú ani vo verejnej komunikácii a je ťažko zdôvodniteľný v školskej praxi. Ideálnym riešením by bolo skĺbenie systémovolingvistického a pragmatickolingvistického prístupu v budúcej kodifikácii.

Požadujeme preto širokospektrálnu prípravu nových pravidiel pravopisu, ktoré budú zohľadňovať nové trendy v úze. Radi sa na takejto príprave aktívne zúčastníme.

V prípade, že sa podobné zmeny v kodifikačnej príručke neplánujú, navrhujeme, aby lexikografické dielo Slovník súčasného slovenského jazyka z vydavateľstva VEDA (Slovenská akadémia vied) bolo zaradené medzi kodifikačné príručky, ktorý by suploval, resp. dopĺňal v mnohých aspektoch neaktuálne Pravidlá slovenského pravopisu. V doterajších oboch dieloch Slovníka súčasného slovenského jazyka (A – G, H – L) sú zapracované aktuálne používané lexikálne jednotky a nové lexikálne významy s kvalifikátormi, ktoré zaraďujú príslušné slovo do systému slovnej zásoby. Zreteľne sú odlišené spisovné slová od subštandardných. Pri subštandardných sa uvádza ich spisovný ekvivalent, takže nijakým spôsobom neohrozuje „čistotu“ jazyka našich žiakov. Pri cudzích slovách sa uvádza pôvodná i zdomácnená podoba slova. Pri slovách sú aj gramatické charakteristiky, ktoré na vyučovaní efektívne využívame. Uvedený slovník vychádza zo Slovenského národného korpusu - z aktuálnych textov a komunikačných útvarov, čím výraznejšie napĺňa potreby aplikačnej praxe, v našom prípade vyučovania predmetu SJL.

Vážený pán minister, veríme, že Vaši pracovníci podporou pozitívnych zmien prispejú k reálnejšej kodifikácii spisovného slovenského jazyka, čím sa zjednoduší používanie, vyučovanie a chápanie systému jazyka. Očakávame, že to prispeje k vytváraniu pozitívneho vzťahu žiakov k slovenčine. V opačnom prípade sa bude neustále upevňovať postavenie predmetu slovenský jazyk a literatúra ako prostriedku spoznávania nadmerne zložitého komunikačného útvaru, ktorým je slovenčina, s množstvom výnimiek nepodložených komunikačnou praxou.

S pozdravom

PhDr. Ján Papuga, PhD.
predseda Rady SAUS

Na vedomie:
Členovia SAUS
Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied